

ZKROCENÍ ZLÉ KYSELINY

ZDENĚK WAGNER

POHÁDKA O TOM, JAK NEDOPATŘENÍM Z LABORATOŘE KYSELINA SÍROVÁ
UNIKLA, SEŽRALA, NA CO PŘIŠLA, A JAK BYLA NAKONEC POLAPENA
A LIDEM SLOUŽILA.

Seznam osob

V hranatých závorkách jsou čísla scén, kde osoba vystupuje.

PROFESOR: V laboratoři má bílý plášť, jinak chodí v civilním oděvu. Vždy nosí výrazné brýle. [1, 3, 4, 5, 6]

JITKA: Laborantka, vdaná, má děti školou povinné. [1]

HELENA: Laborantka, vdaná, má děti školou povinné. [1]

MONIKA: Laborantka, svobodná. [1]

UKLÍZEČKA: Starší žena. [1, 5, 6]

KYSELINA SÍROVÁ: Personifikovaná žiravina, musí ji hrát tři až čtyři osoby (případně i více) spojené ve společném kostýmu tak, aby kyselina mohla požírat předměty, které budou někde v kostýmu mizet. [1, 2, 6]

OLOVO: Dvě samostatné postavy, které vystupují společně pouze v závěrečné scéně. [6]

ŽÁROVKA: Postava v kostýmu žárovky, musí mít v kostýmu skrytý vypínač tak, aby se mohla rozsvítit. [6]

TELEVIZE: Postava v kostýmu televize, také musí mít vypínač, aby si mohla rozsvítit obrazovku. [6]

ELEKTROMOTOR: Postava v kostýmu elektromotoru. [6]

DYNAMO: Postava v kostýmu dynama, musí mít kliku, kterou lze točit. [6]

POLYMER: Tři osoby reprezentující ABS (akrylonitril, butadien, styren). Každý(-á) z nich má ruce spojeny řetězem ze dvou částí, které jsou spojeny karabinou tak, aby řetěz mohl být rozepnut a všichni tři mohli být spojeni do jednoho řetězu, tj. řetěz s okem musí být na levé ruce, řetěz s karabinou na pravé ruce. Řetězy musí být dostatečně dlouhé, aby se dovnitř vešla kyselina sírová a olovo. [6]

MAREK: Vzdělaný mladý muž. [4, 6]

LUKÁŠ: Mladý muž. [4, 6]

HONZA: Méně vzdělaný mladý muž, ale o to aktivnější. [4, 6]

INSPEKTORKA BEZPEČNOSTI PRÁCE: Přísně vypadající žena. [5]

ZAPISOVATELKA [5]

TŘI VESNIČANKY: Vesnické ženy. [4]

DVA VESNIČANÉ: Vesničtí muži. [4, 5]

HLAS ZE ZÁKULISÍ: Mužský hlas [3]

LYŽAŘI A/NEBO LYŽAŘKY [6]

Hlavními postavami jsou profesor a kyselina sírová, procházejí celým dějem. Ostatní herci mohou během představení hrát více rolí. Stěžejní pro určení počtu herců je závěrečná scéna. Roli lyžařů a lyžařek mohou hrát všichni herci a herečky, kteří nemají v této scéně jinou roli.

1. Laboratoř

Na jevišti je jeden větší laboratorní stůl vzadu (stůl A), druhý menší stůl (stůl B) je umístěn vpředu na úplném kraji jeviště. Na druhém konci jeviště jsou vstupní dveře do laboratoře. Uklízečka později zvrhne kádinku s kyselinou sírovou, která bude stát právě stole B. Kyselina se musí vylít jakoby do portálu, z něhož pak vystoupí personifikovaná kyselina. Koště uklízečky musí být složeno z několika částí, aby jej kyselina mohla postupně ukusovat.

Osoby: PROFESOR, JITKA, HELENA, MONIKA, UKLÍZEČKA, KYSELINA SÍROVÁ

(Přichází Jitka s Helenou, každá nese jednu láhev, dají je na polici nad stolem A. Sednou si ke stolu B.)

JITKA: Mám říct profesorovi, že jsme všechno ze skladu přinesly?

HELENA: Asi ne, Jitko, on sem za chvíli určitě přijde.

JITKA: Co tvůj syn, Heleno, jak mu to šlo včera ve škole?

HELENA: Ani se neptej. Přinesl domů opravenou písemku. Hned první příklad byl 5×7 . A víš, co tam napsal?

JITKA: Nevím. On to popletl?

HELENA: To je slabé slovo. 57 napsal. A $9 + 13$ je podle něj 91. Já nevím, co z něj bude, když umí stěžít do pěti počítat.

JITKA: A jazyky už mu jdou?

HELENA: Tomu jde jen mlsný jazyk.

JITKA: Tak by mohl dělat kuchaře.

HELENA: To by byli chudáci ti, kdo by to museli jíst. To jsem ti neříkala, jak mi v sobotu pomáhal s pečením bábovky?

JITKA: Neříkala. Vyprávěj.

HELENA: Chtěl sám namíchat těsto, tak jsem mu našla recept. Já jsem ho nezkontrolovala a upekla jsem to. A když jsem to pak ochutnala, měla jsem z toho oči jak vybledlá Japonka.

JITKA: Jaké oči?

HELENA: Úplně na šikmo. Představ si, on tam dal špetku cukru a půl kila soli.

JITKA: To nemohlo být k jídlu.

HELENA: Azor si jen z dálky čichnul a radši si šel pro granule.

(Přichází Monika s igelitovou taškou.)

JITKA: Co dělá profesor, Moniko?

MONIKA: Sedí u počítače a přemýšlí. Prý už brzy přijde a budeme pracovat, ale svačinu určitě stihneme. (Vyndá bagety, všechny začnou jíst.)

PROFESOR (přichází s papírem v ruce): Už jsem na to přišel. Teď se to určitě povede. (Podívá se na laborantky.) Co to tu vyvádíte? To nevíte, že se v laboratoři jíst nesmí?

MONIKA: Nám se nic nestane, dáme si pozor.

PROFESOR: To nikdy nemůžete vědět. Něco se vám tam přimíchá a dopadnete jako ten velký pes, který snědl dort pejskovi a kočičce. Nebo ještě hůř.

JITKA: Nic jedovatého tu nemáme.

PROFESOR: Kyselinu sírovou tady máte?

MONIKA: Tady dole v lahvi. (Ukazuje na polici pod stolem B.)

PROFESOR: A co když vám na to kápne? Sežere vám svačinu a pak sežere i vás.

MONIKA: Nesežere. Je zavřená v lahvi.

PROFESOR: A když přijde bezpečák, vy budete mít průšvih. Podepsaly jste, že jsem vás poučil o bezpečnosti práce. Tak odložte jídlo a šup do práce. (Nasadí si ochranný štít, další tři štíty podává laborantkám.)

HELENA: Nechte nás to dojít, profesore.

MONIKA: Chcete si taky kousnout? (Nabídne profesorovi svoji svačinu.)

PROFESOR (udiveně a rozzlobeně): V laboratoři?
(Laborantky rychle dojedí a nasadí si štíty.)

MONIKA: Já připravím tu kyselinu sírovou.

PROFESOR: Ale nechte ji na tomhle stole, (ukáže na stůl B) aby se nám předčasně nepřípletla do reakce.
(Monika nalije kyselinu sírovou do kádinky na stole B, ostatní dělají na stole A kýblové reakce.)

MONIKA: Už mám přilít někam tu kyselinu sírovou?

PROFESOR: Ještě ne.

JITKA: A je to už ten objev na nobelovku, pane profesore?

PROFESOR: Možná. Ale tu nobelovku bych stejně dostal já sám.

HELENA: Ale my bychom také byly slavné, že jsme na tom u vás pracovaly. Nebo byste nás zapřel?

PROFESOR: Jasně že bych vás nezapřel. Rozdělil bych se s vámi o odměnu, ale kromě nějakých peněz a pár minut slávy byste z toho už vůbec nic neměly.

MONIKA: Určitě by nám pak zvýšili plat.

PROFESOR: Tahle vláda nezvýší plat mně ani vám. Ta nám všem zvýší jenom daně.

MONIKA: Proč to tedy všechno děláme?

PROFESOR: Přece abychom vymysleli něco lepšího pro lidi, aby se všem lidem žilo lépe. Poslouchejte.

A tak přišel pokrok

PROFESOR: *Když byl ještě dávnověk,
v jeskyni žil pračlověk.
S bolestí silnou v zádech
spal v noci na kamenech*

*Ráno po probuzení
namísto pohlazení
manželka hubovala,
že se zas nevyspala.*

*Tak mu řekla: „Manželi,
zítra chci spát v posteli.
A když ji nezařídíš,
už mě tu neuvidíš.“*

Ref. PROFESOR: *A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

LABORANTKY: *A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

PROFESOR: *Pračlověk se namáhal,
on vše nosit pomáhal.
Po dřině celodenní
hodně byl unavený.*

*A tak jednou navečer
řekl si: Proč bych se dřel?
Náhlenkovým úsilím
zlepšení si vytvořím.*

*Procházel se dokola,
náklad pak dal na kola
a teď už bez potíží
všechno snadno převáží.*

*Ref. PROFESOR: A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

*LABORANTKY: A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

*PROFESOR: Když se večer setmělo,
každé dítě plakalo.
A když nesvítil Měsíc,
tak neviděl nikdo nic.*

*Přemýšleli každou noc,
co si vezmou na pomoc,
aby než se rozední,
kolem sebe viděli.*

*Jednoho dne přišel on,
Thomas Alva Edison.
Všechny lidi potěšil,
žárovkou jim posvítil.*

*Ref. PROFESOR: A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

*LABORANTKY: A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

*PROFESOR: Jednou k dědu Vševědu
šel mladý muž pro radu.
Když tam ale zavítal,
děl Vševěd ho nevítal.*

*Ten muž totiž nevěděl,
že děd Vševěd odešel
k princeznám do pohádky
a nepříjde nazpátky.*

*Ten muž jménem Graham Bell
telefon nám vymyslel.
Když někoho chceš se ptát,
Můžeš hned mu zavolat.*

*Ref. PROFESOR: A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

LABORANTKY: *A tak přišel pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

PROFESOR: *Dnešní lidé bez vědy
radý si už nevědí,
i když často netuší,
že jsou v ní až po uši.*

*Vždyť i z vláken umělých
oděvy si ušili.
Aby kovy nerezly,
nátěr na ně nanесли.*

*Proto podle rozumu
svěřili vše výzkumu,
aby pro ně vyřešil,
jak by život vylepšil.*

Ref. PROFESOR: *Tak přichází pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

LABORANTKY: *Tak přichází pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

(Návrh: Závěrečná sloka refrénu o velkou sekundu výše.)

PROFESOR A LABORANTKY: *Tak přichází pokrok,
který lidstvo o krok
denně posunuje.
A když máme pokrok,
denně se nám o krok
trochu lépe žije.*

MONIKA: Já jsem po uši v něčem úplně jiném, určitě ne v chemii.

PROFESOR: Všechny tři přece chodíte oblečené.

MONIKA: A co to má společného s chemií?

PROFESOR: Hodně. Nemůžeme zabít tolik zvířat, abychom pro každého měli kožich. Není dost vlny ani bavlny, musíme používat umělá vlákna. A ta nám dala chemie.

HELENA: Ale nic jiného umělého už nepotřebujeme.

PROFESOR: Potřebujeme. Umělé hmoty jsou lehčí a často pevnější než kovy. Když se některé části letadla vyrobí z lehkých umělých hmot, může se přepravit více lidí a nákladu při stejné spotřebě paliva.

MONIKA: Ale je z toho škodlivý odpad.

PROFESOR: Ne tak úplně. A proto také děláme výzkum, aby toho odpadu bylo méně a abychom dokázali napravit znečištění, které způsobili naši předchůdci. A teď s chutí do práce, ať máme brzy nové výsledky.

JITKA: Pane profesore, už je moc hodin, musíme jít domů.

PROFESOR: Už teď? Ještě jsme nedokončili pokus.

MONIKA: Už teď hned.

PROFESOR: Kam tak spěcháte?

HELENA: Přece domů. Děti mají hlad.

JITKA: Musíme nakoupit, uvařit, udělat s dětmi domácí úkoly.

PROFESOR: Ale vy, Moniko, jste svobodná, máte čas.

MONIKA (vytáhne zrcátko a rtěnku): Tím víc musím spěchat, abych si někoho našla.

PROFESOR: To ale nic nestihneme, když mi každý den tak brzy utíkáte. Pak se divíte, že pořád nemám ten objev na Nobelovu cenu.

MONIKA: To přijde.

HELENA: To chce jen trochu víc času.

JITKA: Hned jak zítra ráno vypravíme děti do školy, zase přijdeme a budeme v pokusech pokračovat.

PROFESOR: Tak tu aspoň všechno pořádně uklidte, ať na stole nezůstane nějaká žíravina. (Otráveně odchází z laboratoře.)

VŠECHNY LABORANTKY: Už je uklizeno! (Svléknou pláště, hodí je na podlahu a utečou.)

(Přichází uklízečka s koštětem.)

UKLÍZEČKA (lamentuje): To jsou tedy lidi. Takový nepořádek. Copak tohle mám taky po nich uklízet?
(Kopne do jednoho z plášťů.) Platí mi za to, abych uklízela špínu, ne jejich oblečení.

Píseň uklízečky

UKLÍZEČKA: *Copak asi uklízečka v práci dělat má?
Na to každé malé dítě odpověď vám dá.
Ta se z názvu povolání sama nabízí.
Uklízečka z podlahy jen špínu uklízí.*

*Ze špinavých oděvů kdo skvrny vyprat má?
Každému to rozum přec dá, je to prádlena.
Já jsem ale uklízečka, a tak každý ví,
že neperu, ale jenom špínu uklízím.
Já jsem ale uklízečka, a tak každý ví,
že neperu, ale jenom špínu uklízím.*

(Přicházejí Helena, Jitka a Monika.)

LABORANTKY: *Copak asi uklízečka v práci dělat má?
Na to každé malé dítě odpověď vám dá.
Ta se z názvu povolání sama nabízí.
Uklízečka z podlahy jen špínu uklízí.*

*Ze špinavých oděvů kdo skvrny vyprat má?
Každému to rozum přec dá, je to prádlena.
Ona je však uklízečka, a tak každý ví,
že nepere, ale jenom špínu uklízí.*

UKLÍZEČKA: *Já jsem ale uklízečka, a tak každý ví,
že neperu, ale jenom špínu uklízím.*

UKLÍZEČKA: Tohle si seberte, nebo vás přetáhnu koštětem, až vám z toho na zádech naskáčí pruhy
a děti si vás budou plést se zebrou!

(Uklízečka mává koštětem. Laborantky seberou pláště a utečou. Uklízečka za nimi hrozí, pak znovu mávne koštětem.

Porazí kádinku na stole B, kapalina z ní se vylije do portálu.)

UKLÍZEČKA: Co to tu zase nechali? Teď sem na mě něco teče.

KYSELINA SÍROVÁ (zvolna přichází na scénu, tiše): Jsem kyselina sírová.

UKLÍZEČKA: Jdi pryč! (Snaží se ji vytlačit koštětem.)

KYSELINA SÍROVÁ (tiše): Jsem žravina, věčně hladová, věčně žravá. (Začne ukusovat koště kousek po kousku.)

UKLÍZEČKA: Co to je? Žere mi to koště! Tady já pracovat nebudu! (Odhodí zbytek násady koštěte a uteče.)

2. Kyselina sírová na útěku

Děj se odehrává v přírodě.

Osoby: KYSELINA SÍROVÁ

Herci, kteří se nepřipravují na další výstup, přinášejí objekty, které kyselina sežere, obsluhují loutku vrabce a krávy.

(Kyselina sírová vtéká z portálu na jeviště, začne zpívat.)

Árie kyseliny sírové

*Těču si sem a těču tam
a pořád jen velký hlad mám.
Tak hledím od jihu k severu,
přemýšlím, co dneska sežeru.*

(V této sloce kyselina sežere plechovou boudu, překouše řetěz a kráva, která jím byla přivázána, uteče.)

*Chutná mi všechno kovové,
požívám domky plechové,
smlsnu si na silném železu
kráva se utrhne z řetězu.*

(V této sloce kyselina překousne most, ten se zhroutí.)

*Hned bez nejmenší obstrukce
překoušu mostní konstrukce.
V bezpečí není přede mnou pak
maličkej ani veliký ptáček.*

VRABEC: Já radši odletím. (Odlétá z hroučícího se mostu.)

(V této sloce se lidé pokusí chytit kyselinu do plechovky, ta ji však prokousne.)

*Lidé určitě rádi by
zavřeli mě do nádoby.
Jenže já se chytit nenechám.
V plechovce si díru udělám.*

*Zas teču sem a teču tam
a pořád ten velký hlad mám.
Zas hledím od jihu k severu,
přemýšlím, co ještě sežeru.*

*Vždyť na svých cestách tam a sem
snědla jsem vše, co našla jsem.
Přesto však pořád velký hlad mám.
Za jídlem se na cestu vydám.*

(Odeče na opačnou stranu, než ze které přitekla.)

3. Monolog profesora

Vesnická návěs.

Osoby: PROFESOR, HLAS ZE ZÁKULISÍ

(Profesor přichází na návěs.)

PROFESOR: Neviděli jste moji kyselinu sírovou? Co říkáte? Ale takhle vám vůbec nerozumím. Někdo říká, že ji viděl, někdo říká, že ji neviděl. A co mám teď dělat? (Přechází po jevišti a hledá.) Tak našli moji kyselinu sírovou, nebo nenašli? (Rozhlíží se po hledišti.) To ale vůbec není k smíchu. Víte, co taková kyselina sírová dovede? Já kvůli ní od včerejška nemám uklízečku. Kyselina sírová jí sežrala... tedy ne uklízečku, takovou tu chlupatou věc jí sežrala. Jak se to jmenuje, je to od Š nebo tak nějak. Jo, už vím, koště jí sežrala. Uklízečka pak dala výpověď. Vůbec nic nepodnikla. Klidně kyselinu sírovou nechala, aby se prokousala dveřmi, stekla po schodech, prožrala hlavní vchod a vydala se do světa. A víte, co v tom světě dělá? (Rozhlíží se do hlediště.) Někdo ví, někdo neví. Tak já vám to tedy řeknu. Je to žiravina. Sežere, na co přijde. A vás všechny, vás taky sežere, když jí neuhnete z cesty.

HLAS ZE ZÁKULISÍ: Tak proč takovou hrůzu v laboratoři máte?

PROFESOR: Proč ji máme? Proč ji máme? Tam vzadu se vždycky najde nějaký chytrák. Ve škole seděl v poslední lavici a nedával pozor. Tak si vyzkouším vás. Připravte si žákovské knížky. (Podívá se do hlediště.) Vy nemáte s sebou žákovské knížky? Tak vám hned napíšu poznámku a dáte ji rodičům stokrát podepsat. (Zamyslí se.) Vlastně nenapíšu, když nemáte žákovské knížky. Tak kdo půjde dobrovolně k tabuli? Nehlaste se všichni, to bych si neuměl vybrat. Tak kdo se hlásí? (Podívá se do hlediště a za sebe.) Máte štěstí, že tady tabuli nemám. Otevřete si poznámkové sešity, já vám to nadiktuji. (Zamyslí se.) A nebo ne. Radši půjdu tu kyselinu sírovou hledat. A vy se to do příště doučíte. (Odejde.)

4. Náves

Odehrává se na stejné návsi jako monolog profesora.

Osoby: Tři VESNIČANKY, Dva VESNIČANÉ, HONZA, LUKÁŠ, MAREK, PROFESOR

(Na jeviště vcházejí z různých stran tři vesničanky a dva vesničané.)

1. VESNIČANKA: Sousedé, sousedky, už jste to slyšeli?

2. VESNIČANKA: A co?

3. VESNIČANKA: Co jsme měly slyšet?

1. VESNIČANKA: To o té žravé vodě.

1. VESNIČAN: Myslíš tu, co sežrala most?

2. VESNIČAN: A já jsem viděl, jak překousla řetěz, kterým byla uvázána kráva. Pak se zákeřně skryla v kamenném korytě. Když se prase přišlo napít, snědla ho celé.

3. VESNIČANKA: To je hrůza!

(Přicházejí Honza, Lukáš a Marek.)

HONZA: Jestli ho snědla bez knedlíků a bez zelí, tak je to skutečně hrůza.

1. VESNIČANKA: Nezlehčuj to, cizinče!

HONZA: Jsem Honza.

1. VESNIČANKA: Nezlehčuj to, Honzo. Říká se, že ta žravá voda se jmenuje kyselina sírová. A s tou prý nejsou žádné žerty.

HONZA: Pche! Vy se opravdu bojíte nějaké vody, která vytekla z kyselého sýra?

LUKÁŠ: Ty jsi ale kašpar, Honzo. Z kyselého sýra to určitě není.

HONZA (zdůrazní ypsilon): A kde se podle tebe vezme **sýrová** kyselina?

LUKÁŠ: To nevím, ale Marek to určitě bude vědět.

HONZA (opět zdůrazní ypsilon): Kde se vzala **sýrová** kyselina, Marku?

MAREK (také zdůrazní tvrdou a měkkou výslovnost): To není **sýrová** kyselina, ale kyselina **sírová**. Nemá se sýrem nic společného. Jmenuje se podle prvku, který obsahuje. A ten prvek je síra. Je žlutý.

HONZA: No jasně, vždyť to říkám pořád. Je to žlutý sýr.

MAREK: Není to sýr! Prvek je to. Žlutý, hořlavý, jedovatý, někdy jednoklonný, někdy trojklonný. Sirky se z něj dělaly.

2. VESNIČANKA: Už se z něj sirky nedělají?

MAREK: Ne, teď se dělají zápalky. V těch je fosfor.

3. VESNIČANKA: A co to přesně je ta kyselina sírová?

MAREK: Tak poslouchejte. Vlastně ne, opakujte po mně, ať si to zapamatujete. (Ukáže na diváky.) Vy všichni také opakujte.

Kyselina sírová

MAREK: *Kyselina sírová
molekulu malou má,
je sedmiatomová,
ze tří prvků složená.*

VŠICHNI: *Kyselina sírová
molekulu malou má,
je sedmiatomová,
ze tří prvků složená.*

MAREK: *Na jeden atom síry
padnou čtyři kyslíky,
jejich vazebné síly
chytanou si dva vodíky.*

VŠICHNI: *Na jeden atom síry
padnou čtyři kyslíky,
jejich vazebné síly
chytanou si dva vodíky.*

MAREK: *K síře vodíky dáme,
čtyři kyslíky k tomu,
když to všechno sečteme,
máme sedm atomů.*

VŠICHNI: *K síře vodíky dáme,
čtyři kyslíky k tomu,
když to všechno sečteme,
máme sedm atomů.*

Ref. MAREK: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

VŠICHNI: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

MAREK: *Její vzorec chemický
je H₂SO₄.
Má užitek technický,
do přírody nepatří.*

VŠICHNI: *Její vzorec chemický
je H₂SO₄.
Má užitek technický,
do přírody nepatří.*

MAREK: *Průmyslovou metodou
lidé proto budou chtít
kyselinu sírovou
v továrně si vyrobit.*

VŠICHNI: *Průmyslovou metodou
lidé proto budou chtít
kyselinu sírovou
v továrně si vyrobit.*

MAREK: *Lidé proto sbírají
příhodnou surovinu,
z níž v továrně dělají
sírovou kyselinu.*

VŠICHNI: *Lidé proto sbírají
příhodnou surovinu,
z níž v továrně dělají
sírovou kyselinu.*

Ref. MAREK: *Je to silná žravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

VŠICHNI: *Je to silná žravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

MAREK: *Napřed síru spalují
v kyslíkovém plameni.
Tím ze síry získají
sířičitý kysličník.*

VŠICHNI: *Napřed síru spalují
v kyslíkovém plameni.
Tím ze síry získají
sířičitý kysličník.*

MAREK: *V následujícím kroku,*
(ukáže na vesničany): *schválně, kdopak z vás to ví,
vyrobí v reaktoru
pak kysličník sírový.*

VŠICHNI: *V následujícím kroku,*
(všichni ukazují do hlediště): *schválně, kdopak z vás to ví,
vyrobí v reaktoru
pak kysličník sírový.*

MAREK: *Na závěr ten kysličník
zkerápejí silně vodou
a tak vskutku vyrobí
kyselinu sírovou.*

VŠICHNI: *Na závěr ten kysličník
zkrápějí silně vodou
a tak vskutku vyrobí
kyselinu sírovou.*

Ref. MAREK: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

VŠICHNI: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

LUKÁŠ: *K čemu se pak užije
tableta kyselina,
když každý ví, že to je
ošklivá žíravina.*

VŠICHNI KROMĚ MARKA: *K čemu se pak užije
tableta kyselina,
když každý ví, že to je
ošklivá žíravina.*

MAREK: *Vždyť to přece povídám,
kdo poslouchal, ten to ví.
Užitečné věci nám
chemici z ní vyrobí.*

VŠICHNI: *Vždyť to přece povídám,
kdo poslouchal, ten to ví.
Užitečné věci nám
chemici z ní vyrobí.*

MAREK: *Než se vše vyjmenuje,
dlouho bych tu musel být,*
(ukáže na vesničany): *a proto vy ve škole
máte se to naučit.*

VŠICHNI: *Než se vše vyjmenuje,
dlouho by tu musel být,*
(ukazují na sebe navzájem i na diváky):
*a proto vy ve škole
máte se to naučit.*

Ref. MAREK: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

VŠICHNI: *Je to silná žíravina
ta sírová kyselina.
Ohled na nic nebere.
Co najde, to sežere.*

MAREK: A zbytek se doučte sami.

3. VESNIČANKA: Taková kyselina přece nepatří do přírody!

MAREK: Správně!

1. VESNIČAN: Ta patří do laboratoře.

2. VESNIČAN: Nebo do továrny.

3. VESNIČANKA: Tak proč nám žere přírodu? Kde se tu vzala?

LUKÁŠ: Někdo ji musel vylít, kam neměl.

3. VESNIČANKA: Zbavíte nás jí?

MAREK: A víte, kde teď je?

(Vesničané i vesničanky kroutí hlavami.)

MAREK: Když nevíte, kde je, pak pomoci nemůžeme.

LUKÁŠ: My tudy stejně jen procházíme.

HONZA: Jdeme na výlet.

2. VESNIČANKA: Šťastnou cestu!

HONZA, LUKÁŠ, MAREK: Děkujeme. Na shledanou. (Odejdou.)

1. VESNIČAN: Měli jsme se zeptat Marka, jak se před tou kyselinou bránit.

2. VESNIČAN: Já se nebojím. Už přece sežrala prase. Co by dělala tady?

1. VESNIČANKA: A co když sem přiteče a sežere nám domy?
2. VESNIČANKA: A v domech sežere nábytek.
1. VESNIČAN: A garáž i s traktorem.
3. VESNIČANKA: A postýlku i s miminkem.
2. VESNIČAN: Vy to všechno moc prožíváte. Musíte být nad věcí.
2. VESNIČANKA: A budeš nad věcí, až vstoupíš do žravé louže, která ti sežere boty na nohách?
(Přibíhá profesor.)
- PROFESOR: Neviděli jste někde moji kyselinu sírovou?
2. VESNIČAN: Tu, která se jmenuje podle síry? Podle toho žlutého, jedovatého prvku, někdy jedno-
klonného, někdy trojklonného?
- PROFESOR: Slyším, že mluvím se vzdělanci, budeme si určitě rozumět.
1. VESNIČANKA (rozzlobeně): Já myslím, že už vám rozumím víc než dobře. Vy hledáte u nás kyselinu
sírovou?
- PROFESOR: Ano. Vy o ní víte?
1. VESNIČANKA: A říkáte, že je to **vaše** kyselina sírová?
- PROFESOR: Ano. Z mé laboratoře unikla.
1. VESNIČANKA (výhružně): Tu kyselinu, která nám tady žere, na co přijde?
- PROFESOR: To kyselina sírová prostě dělá.
2. VESNIČANKA: Tak vy to víte, a přesto ji vypustíte do naší přírody?
- PROFESOR: Já jsem ji nevy pustil. Mé laborantky ji vylily z lahve.
3. VESNIČANKA: Tak na laborantky to svádíte? Když je to vaše kyselina, máte se o ni starat! Víte,
jakou tu už napáchala škodu?
- PROFESOR: Nemohla napáchat o moc větší škodu než u mě.
- VŠECHNY VESNIČANKY: Cože?
- PROFESOR: Mé uklízeče sežrala koště.
- (1. vesničanka odběhne do nejbližšího domu.)
2. VESNIČANKA: Tak koště, říkáte?
- PROFESOR (poněkud alibisticky): Ale bylo už staré...
3. VESNIČANKA (hrozivě): Uklízečku sežrala také?
- PROFESOR (polekaně): Uklízečka dala výpověď.
1. VESNIČANKA (vrací se z domu s koštětem): Tak vaší uklízeče kyselina sežrala koště? A já teď o vás
tohle koště přerazím!
- PROFESOR: Ale osobo...
1. VESNIČANKA: Já pro vás nejsem žádná osoba! To koště o vás přerazím, až z něj budou třísky lítat!
(Začne honit profesora.)
- PROFESOR: Pomoc! Pomoc! (Kličkuje mezi vesničany, kteří uskakují, aby také nedostali ránu koštětem.)
1. VESNIČAN (zařve): Dost!
- (Všichni se zastaví, 2. vesničan chytí profesora, první vesničan se postaví mezi profesora a 1. vesničanku.)

1. VESNIČAN: Nechte toho! Byla by ho škoda!

1. VESNIČANKA: Koho? Toho brýlatého panáka?

1. VESNIČAN: Ne, koštěte.

1. VESNIČANKA: Tak to je pravda. Tohle koště je nové.

2. VESNIČANKA: A to mu to jen tak projde?

1. VESNIČAN: Neprojde. My ho teď zatkneme a odvedeme ho k inspektorce bezpečnosti práce. Ta rozhodne, jaký trest si zaslouží.

(1. a 2. vesničan odvádějí společně vzpouzejícího se profesora.)

5. Vyšetřování porušení pravidel bezpečnosti práce

Místnost připomínající soud. Dva stoly a počítač pro zapisovatelku.

Osoby: INSPEKTORKA BEZPEČNOSTI PRÁCE, ZAPISOVATELKA, PROFESOR, DVA VESNIČANÉ, UKLÍZEČKA

(Inspektorka sedí za hlavním stolem, zapisovatelka sedí u počítače u vedlejšího stolu, vesničané přivádějí profesora.)

INSPEKTORKA: Kdo jste a co si přejete?

1. VESNIČAN: Vedeme zločince.

PROFESOR: Já nejsem žádný zločinec!

INSPEKTORKA: Kdo je zločinec, o tom rozhodnu já. Dejte zapisovatelce občanské průkazy. Všichni.

2. VESNIČAN: My všichni? A proč?

INSPEKTORKA: Zapisovatelka musí zapsat vaše jména.

(Vesničané odvádějí profesora k zapisovatelce, všichni jí podávají občanské průkazy.)

ZAPISOVATELKA (dívá se na občanský průkaz): Já na to nějak špatně vidím. (Vezme profesorovi brýle a nasadí si je.) Teď už je to lepší. (Opisuje jména z občanských průkazů do počítače.)

PROFESOR: Co si to dovoluujete? Teď zas nevidím nic já.

INSPEKTORKA: Vy jen budete odpovídat na mé otázky, na to vidět nepotřebujete.

PROFESOR: To je horší jednání než u inkvizice.

ZAPISOVATELKA: Mám mu zapsat pořádkovou pokutu?

INSPEKTORKA: Zatím ne. Ještě nevíme, co provedl.

1. VESNIČAN: Vypustil do přírody kyselinu sírovou.

INSPEKTORKA: Tak to je vážné. To musíme vyšetřit. (K zapisovatelce:) Zapisujte. (K profesorovi:) A vy řekněte, jak se to stalo.

PROFESOR: Já jsem ji ne vypustil, to provedly laborantky.

INSPEKTORKA: Které laborantky? A jaký máte důkaz?

PROFESOR: Moje neopatrné laborantky. Nalily kyselinu do kádinky a pravděpodobně ji tam nechaly.

INSPEKTORKA: Pravděpodobně. Určitě nevíte nic? A jak se z kádinky dostala do přírody?

PROFESOR: Musela se nějak zvrhnout.

INSPEKTORKA: Nějak se musela zvrhnout? Tohle mi tu chcete předkládat jako důkaz?

ZAPISOVATELKA: Pomaleji, já to nestíhám zapisovat.

PROFESOR: Také není co zapisovat.

INSPEKTORKA: Výjimečně máte pravdu. Nepodal jste důkaz na svoji obhajobu, takže zapište, že laborantky nalily kyselinu sírovou do kádinky. Profesor nedohlédl na to, aby obsah kádinky byl bezpečně zlikvidován v souladu s bezpečnostními předpisy. Je tedy za únik plně odpovědný.

PROFESOR: Proč já? Uklízečka se o to měla postarat. Místo toho si nechala sežrat koště.

INSPEKTORKA: Na uklízečku vinu nesvádějte.

ZAPISOVATELKA: Píšu tedy do seznamu škod sežrané koště.

2. VESNIČAN: Také sežrala plechový domek.

1. VESNIČAN: A most.

PROFESOR: Na to nemáte důkazy.

INSPEKTORKA: Jaký máte důkaz, že to způsobila kyselina sírová?

ZAPISOVATELKA: Mám zapsat most a domek?

INSPEKTORKA: Ano, ale jako podezření, které musíme prošetřit.

PROFESOR: U mě vinu nehledejte. Já vždycky laborantky nabádám, aby pracovaly bezpečně.

INSPEKTORKA: Nabádat nestačí. Dohlédnout na to musíte. Víte, co všechno se stane, když se bezpečnost zanedbá? Zapisovatelka by mohla vyprávět.

ZAPISOVATELKA: Ano. Mám toho plný počítač.

PROFESOR: To jsem tedy zvědav, co tam máte.

ZAPISOVATELKA (chvilku hledá): Třeba tohle. Poškozený vypověděl, že se mu náhle na silnici zastavil automobil. Otevřel nádrž, aby se podíval, zda má benzín. Nic neviděl, protože již byla tma, škrkl si tedy zápalkou.

PROFESOR: A měl tam benzín?

ZAPISOVATELKA: Měl. Probudil se v nemocnici na oddělení popálenin.

PROFESOR: To není porušení předpisů, to je obyčejná hloupost.

ZAPISOVATELKA: A co třeba tohle. Při výměně těsnění ve vodovodním kohoutku zapomněl zavřít hlavní uzávěr vody. Když vyběhl z bytu, zapomněl si vzít klíče a zabouchl si dveře. Aby se dostal do bytu dovnitř, odcizil na nedaleké stavbě žebřík a kladivo, aby mohl rozbít okno. Nevšiml si, že je žebřík krátký, takže násilně vnikl do bytu o patro níž. Žena, která se v tom bytě nacházela, byla rozčilená, že jí kape ze stropu. Když k ní pachatel vytopení vnikl oknem, v rozčilení jej uhodila do hlavy paličkou na maso.

INSPEKTORKA: Slyšíte? Stačí nezavřený uzávěr vody a jaké je z toho neštěstí.

PROFESOR: Ale to nebylo porušení bezpečnostních předpisů. To bylo normální šlendriánství.

1. VESNIČAN: Stejně jako ta vaše kyselina sírová, kterou jste nechal uniknout.

PROFESOR: To přece nemůžete srovnávat! To bylo něco úplně jiného!

1. VESNIČAN: Správně! Ten člověk, který zavinil potopu nezavřením vody, byl nakonec potrestán ranou do hlavy paličkou na maso, zatímco vy jste tu živý a zdravý, ale kyselina žere mosty a domy!

INSPEKTORKA: Utíkáte od tématu.

PROFESOR: Protože mluvíte o bezpečnosti práce, ale zatím se na porušování předpisů řeč nedostala.

INSPEKTORKA: Úklid pracoviště také patří do bezpečnostních předpisů. Ale zatím jsme nic nevyšetřili. Potřebujeme očitého svědka. Máte nějakého?

(Vesničané se mlčky dívají jeden na druhého.)

ZAPISOVATELKA: Měli bychom zavolat uklízečku.

PROFESOR: Ta dala výpověď. Tedy ze zaměstnání.

INSPEKTORKA: A teď podá výpověď u nás.

ZAPISOVATELKA: Kde máte mobil, profesore?

PROFESOR: Tady...

(Profesor vyndá mobil z kapsy. Zapisovatelka mu jej vezme a hledá telefonní čísla v paměti.)

PROFESOR: Co si to dovolujete? To je nepřipustný zásah do soukromí!

2. VESNIČAN: A co máme říkat my, když jste na nás vypustil kyselinu sírovou?

PROFESOR: Já jsem na nikoho nic nevypustil!

ZAPISOVATELKA: Klid! Ať mohu telefonovat. Nebo víte co, jdu telefonovat do vedlejší místnosti.

(Zapisovatelka odchází s profesorovým mobilem.)

PROFESOR (křičí): Vraťte mi můj mobil!

INSPEKTORKA (uhodí kladívkem do stolu): Ticho! Nebo vám napařím pokutu za maření vyšetřování.

Máte štěstí, že tu teď zapisovatelka není, takže to nemůže zapsat. Jestli se začnete chovat slušně, do jejího příchodu na to zapomenou.

PROFESOR (hodně mírným hlasem): Já chci jen vědět, co bude s mým mobilem.

INSPEKTORKA: Zapisovatelka vám ho hned po telefonátu vrátí.

PROFESOR: Po telefonátu za mé peníze.

INSPEKTORKA: Bez poznámek. Já dokážu mít dobrou paměť.

(Přichází zapisovatelka, vrací profesorovi mobil.)

ZAPISOVATELKA: Uklízečka přijde během několika minut.

2. VESNIČAN: A to na ni budeme čekat?

INSPEKTORKA: Ne. Shrneme si základy bezpečnosti práce.

(Při písni může zapisovatelka ukazovat obrázky úrazů, o nichž se právě zpívá.)

Bezpečnost práce

INSPEKTORKA A ZAPISOVATELKA:

*Když si jen užíváš legraci
a nedáš si pozor při práci,
není to pak jenom náhoda,
že se ti přihodí nehoda.*

*Před prací nesmíš zapomenout
přerušit vždy elektrický proud,
jinak se objeví výboje.
Jeden z nich možná tě zabije.*

*Dříve než započneš vrtání,
ochraň si svůj zrak vždy brýlemi,
jinak až vrták se roztočí,
vrhne ti piliny do očí.*

*V chemické továrně nikdo snad
nechtěl by cokoliv ochutnat.
Když přímo z potrubí bude pít,
zajisté může se otrávit.*

*Dej pozor, ať nikdy svou nohu
nevnoříš omylem do louhu.
Nebyl by to důvod k radosti.
Louh by ji sežral až ke kosti.*

*Nemusíte se už jistě ptát,
co ještě může vás poleptat.
Další kapalina žíravá
je přec kyselina sírová.*

*Také si musíte rozmyslit,
Zda oheň smíte si zapálit.
Někde by plyn mohl uniknout
a potom od jiskry vybuchnout.*

*Nikdy s plamenem otevřeným
nechoďte do skladu hořlavin.
Ten by se totiž pak zajisté
proměnil v obrovské ohniště.*

*Až tedy půjdete pracovat,
musíte dobrý si pozor dát
na pilu, na louh a na nože
i na elektřinu, protože*

*jen práce bezpečná
může být úspěšná,
a proto při práci
netrop si legraci
z předpisů bezpečnostních.
Při práci pozor dej,
předpisů vždycky dbej.
Vždyť je vytvořili,
aby tě chránili
od úrazů pracovních.*

PROFESOR: To je sice hezké, ale jakou to má souvislost s mým případem?

INSPEKTORKA: To nám objasní uklízečka, až přijde.

(Ozve se zaklepání na dveře.)

ZAPISOVATELKA: Vstupte!

(Vchází uklízečka.)

Svědecká výpověď uklízečky

(Melodie jako Píseň uklízečky)

UKLÍZEČKA (přichází): *Copak asi uklízečka v práci dělat má?
Na to každé malé dítě odpověď vám dá.
Ta se z názvu povolání sama nabízí.
Uklízečka z podlahy jen špínu uklízí.*

*Kyselinu sírovou kdo dát má do skříňky?
Bezpečně ji schovat mají tři laborantky.
Kdo má na ně přitom dávat bedlivý pozor?
Nemůže to nikdo jiný být než profesor.
Protože jsem uklízečka, není vinou mou,
že nechali vytéct kyselinu sírovou.*

INSPEKTORKA A ZAPISOVATELKA :

*Copak asi uklízečka v práci dělat má?
Na to každé malé dítě odpověď vám dá.
Ta se z názvu povolání sama nabízí.
Uklízečka z podlahy jen špínu uklízí.*

*Kyselinu sírovou kdo dát měl do skříňky?
Bezpečně ji schovat měly tři laborantky.
Kdo měl na ně přitom dávat bedlivý pozor?
Nemohl to nikdo jiný být než profesor.
Profesor se jednoznačně tímto provinil,
že z kádinky kyselině vytéct dovolil.*

VESNIČANÉ : *Profesor se jednoznačně tímto provinil,
že z kádinky kyselině vytéct dovolil.*

PROFESOR : To jste tedy hodně překroutili!

ZAPISOVATELKA : Inspektorka vám nedala slovo.

INSPEKTORKA : Správně! Uklízečko, co jste viděla po příchodu do laboratoře?

UKLÍZEČKA : Na zemi ležely pláště všech laborantek.

INSPEKTORKA : Co jste s nimi udělala?

UKLÍZEČKA : Nic. Laborantky se vrátily, já jsem jim vynadala a ony samy ty pláště uklidily. Pak odešly.

INSPEKTORKA : Kde byla v té době kyselina sírová?

UKLÍZEČKA : Nevím, ta přitekla až za chvíli.

INSPEKTORKA : A kde byl profesor?

UKLÍZEČKA : Nevím, v laboratoři nebyl. A když vytekla kyselina sírová a sežrala mi koště, ve strachu jsem utekla. Jsem přece jenom uklízečka. Nikdo po mně nemůže chtít, abych se starala o kyselinu. To nemám v popisu práce.

INSPEKTORKA : Kde jste v té době byl, profesore?

PROFESOR : Ve své pracovně.

INSPEKTORKA : A proč jste nebyl v laboratoři, kde tekla kyselina sírová a ohrožovala uklízečku?

PROFESOR : Já jsem nevěděl, že tam teče kyselina sírová.

INSPEKTORKA: A to jste měl vědět! Jste tedy vinen tím, že jste zanedbal kontrolu.

ZAPISOVATELKA: Píšu tedy: vinen. Zbývá určit trest.

1. VESNIČAN: Zavřete ho do vězení!

2. VESNIČAN: A na dlouho!

INSPEKTORKA: O trestu rozhodnu já!

ZAPISOVATELKA: Já mám nápad.

INSPEKTORKA: Jaký?

ZAPISOVATELKA: Když profesora zavřeme, nikomu to nepomůže. Měl by být potrestán tím, že musí nejprve tu kyselinu sírovou najít a odstranit z přírody. A pak musí celý příběh všem vyprávět, aby se poučili a příště to již nikdo neudělal. Nikdo nesmí znečišťovat naši přírodu! Nikdy a ničím!

INSPEKTORKA: Správně, запиšte to. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání. A vy (ukáže do hlediště) budete kontrolovat, že bude profesor celý příběh vyprávět pravdivě.

6. Zkrocení kyseliny

Odehrává se na vesnické návsi, na zemi leží plechovka.

Osoby: HONZA, LUKÁŠ, MAREK, POLYMER, KYSELINA SÍROVÁ, OLOVO, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR, LYŽAŘI A/NEBO LYŽAŘKY, DYNAMO, PROFESOR, UKLÍZEČKA

(Honza, Lukáš a Marek přicházejí na návsi.)

HONZA: To ale vůbec nebyl povedený výlet!

MAREK: Jak dlouho to ještě budeš opakovat?

HONZA: Dokud nám to nepřiznáš.

MAREK: A co mám přiznat?

HONZA: Že to byl nepovedený výlet.

MAREK: To přece všichni víme.

HONZA: Tak se přiznej, že je to tvoje vina!

MAREK: Moje vina? Jak jsi na to přišel?

HONZA: A kdo nás vedl přes sežraný most?

MAREK: To přeháníš, Honzo. Copak někdo mohl vědět, že ten most sežere kyselina sírová?

LUKÁŠ: Marek má pravdu, to nikdo vědět nemohl.

HONZA: Jako vždycky. Lukáš a Marek jsou společně proti mně. A já se už opravdu urazím.

UKLÍZEČKA (přiběhne z opačné strany, než odkud přišli Honza, Lukáš a Marek): Kyselina teče do vesnice!

Všechno sežere, stejně jako sežrala moje koště! Utečte a zachraňte se! A varujte vesničany!

HONZA: Marku, Lukáši, to přece nedovolíme, aby kyselina sírová sežrala tuhle krásnou vesnici.

MAREK: Nedovolíme!

UKLÍZEČKA (trochu nejistým hlasem): Nedovolíte? A co chcete dělat?

MAREK: Chytíme ji do nádoby.

UKLÍZEČKA: A co mám dělat já? Koště už nemám, je sežrané.

MAREK: Radši se schovejte, může to být nebezpečné. Až bude po všem, zavoláme.

(Uklízečka odchází.)

LUKÁŠ: My se také máme schovat?

MAREK: Ne. Vy mi pomůžete, oba. Musíme si připravit nádobu.

HONZA: Tamhle leží plechovka. (ukáže směrem k plechovce) Ta by se mohla na kyselinu hodit.

MAREK: Ta se nehodí ani trochu, Honzo. Kyselina by ji sežrala.

HONZA: Tak ji radši odkopnu pryč, ať nám tu nepřekáží. (odkopne plechovku do zákulisí)

LUKÁŠ: Hodila by se sklenice? Třeba by nám ji někdo ve vesnici půjčil.

MAREK: V zásadě máš pravdu, Lukáši, sklo kyselina sírová nežere, ale sklenice je rozbitná.

HONZA: A kde tedy seženeme vhodnou nádobu?
MAREK: Uděláme si ji, plastovou. Naučím vás, jak se provádí polymerace.
LUKÁŠ: Co že nás naučíš?
MAREK: Vydržte, naučíte se to přímo prakticky. (odchází do zákulisí, postupně posílá dva monomery, třetí přivede sám) Tady je akrylonitril, chyt' ho Lukáši. A pro tebe, Honzo, mám butadien. Já si nesu styren.
(Honza, Lukáš a Marek stojí ve vrcholech trojúhelníka, každý si drží svůj monomer.)
LUKÁŠ: Co máme s nimi dělat?
MAREK: Tohle jsou monomery. My je musíme spojit do řetězu, kterému se říká polymer.
HONZA: Tak já hned začnu. (přistrčí svůj monomer do středu trojúhelníka, Lukáš a Marek provedou totéž)
(Monomery běhají klikatě uvnitř trojúhelníka, Honza, Lukáš i Marek je odrážejí tak, aby se nedostaly mimo trojúhelník.)
LUKÁŠ: Proč klikatě běhají?
MAREK: To je Brownův pohyb.
HONZA: On je někdo z nich pan Brown? Já jsem myslel, že to jsou monomery.
MAREK: Ty jsi ale šašek, Honzo. Jasně že to jsou monomery. Pan Brown zjistil, že se mnohé částice pohybují tímto chaotickým způsobem. Právě proto se tomu říká Brownův pohyb.
LUKÁŠ: A jak z nich uděláme ten polymer, když jsou tolik chaotické?
MAREK: Nejdříve musíme monomery dostatečně přiblížit a pak iniciovat polymerační reakci. Pustíme se do práce a hned na to přijdete sami.

Polymer

MAREK, LUKÁŠ, HONZA: *Monomer, monomer,
zaujme ten správný směr,
dvojnou vazbu rozpojí,
k sousedům se připojí.
Monomer, monomer,
až bude mít správný směr,
reakce se rozběhne
a z monomeru vznikne
dosti dlouhý polymer.*

(Mezihra, hudba opakuje celou sloku bez zpěvu. Honza, Lukáš a Marek se zvolna k sobě přibližují, aby zmenšili trojúhelník.)

*Monomer, monomer,
zaujal už správný směr.
Dvojně vazby hledáme,
Na půlky je trháme.
Monomer, monomer,
teď když má ten správný směr,
reakci zahájíme
a tím si vytvoříme
z monomeru polymer.*

(Mezihra, hudba opakuje celou sloku bez zpěvu. Marek rozpojí dvojnou vazbu jednoho monomeru, Honza a Lukáš provedou totéž. Marek přejde se svým monomerem mezi Honzu a Lukáše a spojí monomery do lineárního řetězce.)

*Monomer, monomer,
vytvořil nám polymer,
který teď ve své síti
kyselinu zachytí.
Monomer, monomer,
v polymeru má svůj směr.
Kyselina skotáčí,
na nás ale nestačí.
Nesežere polymer!*

(Mezihra, hudba opakuje půl sloky bez zpěvu s razantním závěrem.)

HONZA (dívá se směrem, odkud dříve přiběhla uklízečka): Marku, Lukáši, podívejte se, něco sem teče.

Není to kyselina?

LUKÁŠ: Nevím, žere to trávu. Marku, žere kyselina sírová i trávu?

MAREK: Žere. A jak se dívám, je to skutečně kyselina sírová.

HONZA: Já se bojím.

MAREK: Když budeš opatrný a budeš mě poslouchat, nic se ti nestane.

LUKÁŠ: A co máme dělat?

MAREK: Připravíme se na chycení kyseliny sírové do nádoby. A schovejte se za polymer, ať na vás kyselina nemůže.

(Roztáhnou řetězec polymeru a schovají se na něj. Kyselina vtéká na jeviště.)

Chycení kyseliny sírové

(Melodie jako Árie kyseliny sírové)

KYSELINA SÍROVÁ: *Teču si sem a teču tam
a pořád jen velký hlad mám.
Tak hledím od jihu k severu,
přemýšlím, co dneska sežeru.*

*Chutná mi všechno kovové,
požírám domky plechové,
jenže když se kolem rozhlížím,
kus plechu tu nikde nevidím.*

MAREK: Obklíčit! (Natáhnou řetězec polymeru okolo kyseliny, ale ještě jej nespojí.)

*Tito lidé teď rádi by
zavřeli mě do nádoby.
Jenže já jim to nedovolím,
v nádobě si díru vytvořím.*

MAREK: Uzavřít poslední vazbu! (Marek, Lukáš a Honza spojí molekuly do řetězce okolo kyseliny sírové.)

*Hned rychle v tuhleto dobu
začínám hryzat nádobu.
Přimknu se vždy těsně ke stěně,
ta však vzdoruje kyselině.*

*I když mám stále velký hlad,
nedovedu se prokousat.
Ať zvolím si ten či onen směr,
nepustí mě ven polymer.*

MAREK, LUKÁŠ, HONZA: *Společně za malou chvíli
jsme kyselinu chytili.
Proto teď musíme vymyslet,
k čemu ji můžeme využít.*

HONZA: To je pravda. Co s tou kyselinou budeme dělat?

MAREK: Kyselina sírová má hodně různých použití.

LUKÁŠ: Tak něco navrhní, ale rychle, než nám kyselina uteče.

MAREK: Z téhle nádoby neuteče.

KYSELINA SÍROVÁ: Třeba mě někdo zvrhne...

LUKÁŠ: Slyšíš? Radši přemýšlej.

OLOVO (přicházejí na scénu): My bychom o něčem věděli.

HONZA: O čem?

OLOVO: Uvidíte, až vlezeme do nádoby ke kyselině.

LUKÁŠ: Vy jste se zbláznili! Vždyť vás kyselina sežere do posledního atomu!

OLOVO: Nesežere. Chcete to vidět? (Lezou do nádoby)

HONZA (otočí se a zakryje si oči): Na to já se dívat nemohu.

OLOVO: Jen se všichni dívejte a poslouvejte!

At žije olověná baterie

*Ref. OLOVO: Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

*OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ: Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

(Přibíhá žárovka, chytí se elektrod [olova] a rozsvítí se.)

*ŽÁROVKA: Už v drátech elektrony sílí,
žárovka na vás jasně svítí,
protože dnes můžete mít
energii v elektrické síti.*

*HONZA, LUKÁŠ, MAREK: Už v drátech elektrony sílí,
žárovka na nás jasně svítí,
protože dnes můžeme mít
energii v elektrické síti.*

Ref. OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ:

*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

(Přibíhá televize, zapojí se do obvodu, rozsvítí obrazovku.)

TELEVIZE: *Před nudou vás často zachrání
televizní vysílání.
Poděkujte za to jedině
všemocné elektřině.*

HONZA, LUKÁŠ, MAREK: *Před nudou nás často zachrání
televizní vysílání.
Děkujeme za to jedině
všemocné elektřině.*

Ref. OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ:

*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

(Přibíhá elektromotor s provazem, žárovka a televize jej připojí do obvodu. Elektromotor táhne provaz tak, aby se během sloky na jevišti objevili lyžaři a lyžařky.)

ŽÁROVKA A TELEVIZE: *A když chcete vyjet na hory,
zavrčí elektromotory.
Ty na kopce lidi vytáhnou,
poháněné jsou elektřinou.*

LYŽAŘI A LYŽAŘKY: *A když chceme vyjet na hory,
zavrčí elektromotory.
Na kopce nás rychle vytáhnou,
poháněné jsou elektřinou.*

Ref. OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ :

*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

(Při následující sloce se zpěv zpomalí a ustane, jako když se zastaví deska na gramofonu. Žárovka i televize zhasnou.)

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR :

Když pojme kyselina sírová...

HONZA: Co se stalo?

MAREK: Baterie se nám vybila.

HONZA, LUKÁŠ, OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR (sborově): Co budeme dělat?

MAREK: Nabijeme ji.

HONZA: Jasně! Hned jsem zpátky! (Odběhne a hned se vrátí s rákoskou.) Já jí nabiju! Já jí nabiju!

POLYMER (vyje):

MAREK: Tak ne! Tak se baterie nenabíjí.

HONZA (zastaví se, přestane mávat rákoskou): A jak?

(Marek mlčky mávne rukou. Honza a Lukáš s ním odejdou ze scény, přitlačí zpět dynamo, které se připojí do obvodu, Marek zatočí klikou.)

At žije olověná baterie, pokračování

MAREK: *Když se baterie vybije,
dynamo ji znovu nabije.
Elektrický proud zas ožije.
At žije olověná baterie!*

(Žárovka i televize se rozsvítí.)

Ref. OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ, POLYMER :

*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, ŽÁROVKA :

*Už v drátech elektrony sílí,
žárovka na vás jasně svítí,
protože dnes můžete mít
energii v elektrické síti.*

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, TELEVIZE :

*Před nudou vás často zachrání
televizní vysílání.
Poděkujte za to jedině
všemocné elektřině.*

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, ELEKTROMOTOR :

*A když chcete vyjet na hory,
zavrčí elektromotory.
Ty na kopce lidi vytáhnou,
poháněné jsou elektřinou.*

HONZA, LUKÁŠ, MAREK, LYŽAŘI A LYŽAŘKY :

*Když se baterie vybije,
dynamo ji znovu nabije.
Elektrický proud zas ožije.
Ať žije olověná baterie!*

ŽÁROVKA: *Ať žije olověná baterie!*

TELEVIZE: *Ať žije olověná baterie!*

ELEKTROMOTOR: *Ať žije olověná baterie!*

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, POLYMER :

Ať žije olověná baterie!

VŠICHNI: *Ať žije olověná baterie!*

PROFESOR (přibíhá na náves): Neviděli jste někde moji kyselinu sírovou?

KYSELINA SÍROVÁ (velmi tiše): Tady jsem.

MAREK: Nějakou kyselinu sírovou jsme našli a chytili.

PROFESOR: To je dobře. Vezmu si ji a odnesu zpět do laboratoře.

KYSELINA SÍROVÁ (ustrášeně): Nedávejte mě. On mě nechá zreagovat. Ztratí se moje síla. Zbudou ze mně jen sírany.

ŽÁROVKA: Nedávejte ji. Když bude olovo suché, ztratí se elektrický proud a už nebudu svítit.

MAREK: A jak poznáme, že je tahle kyselina sírová vaše?

PROFESOR: A čím by byla?
HONZA: Tak ať do ní strčí ruku. Jestli je skutečně jeho, nekousne ho.
PROFESOR: To myslíte vážně?
Kyselina sírová: Já ho kousnu. Už se těším. Já ho kousnu.
HONZA: Slyšíte? Kousne ho. Není jeho. Nedávejte mu ji.
PROFESOR: To je přece normální. Cožpak nevíte, že kyselina sírová sežere, na co přijde?
POLYMER: Ne, ne. Mě nesežrala.
OLOVO: Z nás neukousla ani kousíček.
MAREK: Kdybychom vám ji dali, jak si ji odnesete? Nalijete si ji do kapsy?
Kyselina sírová: Ano, do kapsy. Sežeru mu kalhoty a pak ho kousnu do nohy.
PROFESOR: Odnesu si ji v téhle nádobě. (Ukáže na baterii.)
HONZA, LUKÁŠ, MAREK: To ne! Nádoba je naše!
MAREK: Molekuly monomerů jsme si sami nachytali, zpolymerovat je nechali. Když se do řetězce spojily, nádobu jsme udělali a do ní jsme kyselinu sírovou chytili.
PROFESOR: A na co vám v té nádobě bude? Budete do ní strkat ruce a zkoušet, jestli vás kyselina kousne?
Kyselina sírová: Já je kousnu. Už se těším. Já je kousnu.
HONZA (tuká si na čelo): To je blbec!
PROFESOR: To si vyprošuju! Kyselinu vám prostě zabavím i s nádobou!
HONZA, LUKÁŠ, MAREK: Ne! (Postaví se mezi profesora a baterii.)
MAREK: Už je to naše kyselina. Olovo nám pomohlo. Příběhlo, do kyseliny skočilo. A víte proč?
PROFESOR: No proč?
MAREK: Protože... (Ukáže na baterii.)

Ať žije olověná baterie, závěr

Ref. OLOVO A KYSELINA SÍROVÁ:

*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

POLYMER, ŽÁROVKA: *Už v drátech elektrony sílí,
žárovka na vás jasně svítí,
protože dnes můžete mít
energii v elektrické síti.*

POLYMER, TELEVIZE: *Před nudou vás často zachrání
televizní vysílání.
Poděkujte za to jedině
všemocné elektřině.*

POLYMER, ELEKTROMOTOR: *A když chcete vyjet na hory,
zavrčí elektromotory.
Ty na kopce lidi vytáhnou,
poháněné jsou elektřinou.*

MAREK (říká v pauze mezi slokami): ... protože ...

Ref. OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, POLYMER, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR:
*Když pojme kyselina sírová
do sebe dva kusy olova
a nechá je v sobě plout,
objeví se elektrický proud.*

PROFESOR (nezpívá): *Co když se baterie vybije?*

DYNAMO: *Dynamo ji znovu nabije.*

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ, POLYMER, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR:

Elektrický proud zas ožije.

Ať žije olověná baterie!

OLOVO, KYSELINA SÍROVÁ (vykřiknou):

Ať žiju!

ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR:

Ať žije olověná baterie!

HONZA, LUKÁŠ, MAREK: *Ať žije olověná baterie!*

POLYMER: *Ať žije olověná baterie!*

HONZA (pobízí ostatní): *Ať žije olověná baterie!*

HONZA, LUKÁŠ, MAREK, POLYMER:

Ať žije olověná baterie!

PROFESOR (hlubokým hlasem): *Ať žije olověná baterie!*

HONZA (vykřikne a pokyne divákům):

A všichni se mnou!

VŠICHNI (třikrát): *Ať žije olověná baterie!*

Obsah

Seznam osob	1
1. Laboratoř (orientační délka 12:10)	2
Osoby: PROFESOR, JITKA, HELENA, MONIKA, UKLÍZEČKA, KYSELINA SÍROVÁ	
<i>A tak přišel pokrok</i>	4
<i>Píseň uklízečky</i>	9
2. Kyselina sírová na útěku (orientační délka 1:30)	11
Osoby: KYSELINA SÍROVÁ	
<i>Árie kyseliny sírové</i>	11
3. Monolog profesora (orientační délka 2:15)	13
Osoby: PROFESOR, HLAS ZE ZÁKULISÍ	
4. Náves (orientační délka 9:00)	14
Osoby: TŘI VESNIČANKY, DVA VESNIČANÉ, HONZA, LUKÁŠ, MAREK, PROFESOR	
<i>Kyselina sírová</i>	15
5. Vyšetřování porušení pravidel bezpečnosti práce (orientační délka 10:00)	22
Osoby: INSPEKTORKA BEZPEČNOSTI PRÁCE, ZAPISOVATELKA, PROFESOR, DVA VESNIČANÉ, UKLÍZEČKA	
<i>Bezpečnost práce</i>	24
<i>Svěddecká výpověď uklízečky</i>	26
6. Zkrocení kyseliny (orientační délka 16:21)	29
Osoby: HONZA, LUKÁŠ, MAREK, POLYMER, KYSELINA SÍROVÁ, OLOVO, ŽÁROVKA, TELEVIZE, ELEKTROMOTOR, LYŽAŘI A/NEBO LYŽAŘKY, DYNAMO, PROFESOR, UKLÍZEČKA	
<i>Polymer</i>	30
<i>Chycení kyseliny sírové</i>	32
<i>Ať žije olověná baterie</i>	33
<i>Ať žije olověná baterie, pokračování</i>	35
<i>Ať žije olověná baterie, závěr</i>	37
	Celková délka (orientačně) 51:16